

DULČICEVI VITROI U CRKVI DUBROVAČKOG ZAŠTITNIKA¹

Miho DEMOVIĆ

Katastrofalni potres od 6. travnja 1667. pretvorio je najljepši grad Jadrana u gomilu kamenja. Požar što je uslijedio odmah nakon potresa uništio je ono malo što je taj nemili bič bio poštedio. Kakvu je stravičnu sliku pružao u tom času porušeni Dubrovnik zabilježili su brojni tadašnji izvjestitelji.²

Gotovo sve crkvene građevine bile su srušene ili vrlo teško oštećene te su bez ozbiljna građevinskog zahvata bile neprikladne za službu Božju. Najteže je stradala metropolitanska crkva svete Marije Velike, koja je srušena do temelja,

Samo je crkva dubrovačkog zaštitnika svetoga Vlaha izdržala potres. Međutim, 24. svibnja 1706. tu lijepu srednjovjekovnu dubrovačku crkvu, sagrađenu u gotičkom slogu, uništio je požar. Divna srebrna pala s ciborijem glavnog oltara i sve ostale umjetnine nestale su. U pepelu je samo

¹ Ovaj prikaz objavljuje se prigodom prerane smrti akad. slikara *Iva Dulčića*, Dulčić je rođen u Dubrovniku 14. kolovoza 1916, završio je gimnaziju u Dubrovniku god 1934, studirao je zatim pravo. Taj je studij prekinuo i posvetio se se studiju slikarstva na zagrebačkoj Likovnoj akademiji. Po završetku studija razvija plodnu i razgranatu slikarsku djelatnost. Njegove slike pripadaju najrazličitijoj tematici, a posebno se ističu slike duhovnog sadržaja. Ostvarenja duhovnog sadržaja razasuta su mu svuda po domovini. Ima ih i u inozemstvu. Neka od njih (Split, freska u crkvi Gospe od zdravlja) po svojoj monumentalnosti nadvisuju sve što je prije toga kod nas bilo stvoreno. Brojna ostvarenja duhovne tematike čine Dulčića (što je danas rijetkost) izrazito duhovnim stvaraoцем suvremenog slikarstva.

Umro je u Zagrebu 2. ožujka a pokopan je na idiličnom groblju »dubrovačkih gospara« na Mihajlu 5. ožujka 1975.

² Brojni su izvještaji suvremenika o katastrofalnom potresu u Dubrovniku godine 1657. Pisali su ih Dubrovčani da izvijeste svoje prijatelje u inozemstvu ili prijateljske vladare širom Evrope, ali su ih pisali i dubrovački neprijatelji kako bi potakli svoje vlade da zauzmu oslabljeni i za obranu nakon potresa nesposoban grad.

Od mletačkih izvještaja o velikom potresu u Dubrovniku svakako je zanimljiv izvještaj generalnog providura Dalmacije i Albanije Catarina Cornara što ga je otposlao svojoj vladi 14. i 18. travnja te 2. svibnja 1667 s galije stacionirane u zadarskom kanalu. Cornaro pripočuje svojoj vladi da Dubrovčani nastoje umanjiti posljedice i štete potresa, da su samo zidine, carinarnica i skladišta žita ostala poštedena a sve ostalo je srušeno, da ulazak u grad nikome nije dopušten, pa je teško doći do istinitih podataka, ali je šteta daleko veća nego što to Dubrovčani kazuju, da je preživjelo tek tisuću ljudi. »Golemi plamen koji je poslije potresa planuo posvuda, a danas je već trinaesti dan što traje, zadao je posljednji udarac, i na mnogo je strana popaľio ono što je ostalo . . . nema ni jedne zgrade koja se sačuvala, nego su sve kuće, i državne i privatne, Kneževa palača, crkve i samostani uništeni i potpuno srušeni od strašnog biča koji im je Gospodin Bog htio poslati«. (Usporedi GRGA NOVAK, *Dubrovački potres 1667. i Mleci*, u *Analii HI u Dubrovniku*, XII, 9—25, Dubrovnik 1970.) Jedan izvještaj napisao je i dubrovački isusovac Benedikt Rogacci godine 1670, pod naslovom »Ad Cosmum III M. Ducem Hetruriae de Terremotu quo Epidaurus in Dalmatia anno 1667 prostrata est. (Usporedi GLIUBICH SIMEONE, *Dizionario biografico*, 269, Venezia 1856.) U Franjevačkoj biblioteci u Dubrovniku našle se i dva rukopisa o tom potresu: prvi nosi naslov »*Varhu Velike Tresgne Grada Dubrovnika na 6 Aprila 1667 Po Baru Betteri Gradianinu*« a drugi »*Varhu Velike Tresgne Grada Dubrovnika na 6. Aprila 1667 po Niku Gjivu Bunichia*« Oba rukopisa pod sig. br. 66,15 Brčkova kataloga.

pronađen neoštećeni glavni lik oltarne pale — mali pozlaćeni kip svetoga Vlaha.³ To je bio težak udarac za dubrovačko metropolitansko svećenstvo jer je ostalo bez prikladne crkve. Nakon izgradnje nove katedrale godine 1713. Dubrovčani su prionuli izgradnji današnje barokne crkve svetoga Vlaha, po nacrtima venecijskog arhitekta Marina Gropellija. Ta crkva s monumentalnim i ukusno izvedenim pročeljem najljepši je ures dubrovačkoga glavnog trga. Unutrašnjost te trobrodne crkve odlikuje se skladnošću omjera i uspjelom proporcijom prostora svetišta, pobočnih i glavne lađe sa središnjicom, umjetno postignutim prostorom u obliku križa ispod vitke kupole. I ova kao i sve ostale dubrovačke barokne crkve ostale su dekorativno nedovršene, jer Dubrovčani nisu uspjeli niti katedralu, niti crkvu svetoga Vlaha ni brojne druge crkve u stilu onoga vremena ukrasiti freskama i vitroima.⁴

Godine 1972. Dubrovnik je slavio rijedak jubilej — *tisuću godina zaštite svetoga Vlaha*. Tom prigodom Dubrovčani su u znak zahvalnosti prema svetom Vlahu dali urediti prozore svoje najdraže crkve umjetničkim staklima.⁵

Današnja crkva svetoga Vlaha u Dubrovniku ima sedam prozora. Od toga su pet polukružnih a dva uglasta. Raspoređeni su ovako: dva u svetištu (veličine 430 × 209 cm), dva u središtu crkve (vel. 551 × 283 cm) i tri na pročelju crkve — središnja luneta razdijeljena je u dva dijela, svaki dio veličine 244 × 152, i po jedan prozor na svakoj pobočnoj lađi na pročelju veličine 228 × 111 cm. Površina svih prozorskih otvora iznosi 56 m².

Izrada je povjerena domaćem umjetniku akademskom slikaru Ivu Dulčiću.⁶

Pred Dulčića se postavljala složena problematika — kako uklopiti u raspevanu baroknu arhitekturu islikana stakla a da se ne naruši već ostvaren sklad arhitekture, i čime tematski ispuniti tu veliku površinu prozora. Dulčić je pristupio izradi nacрта s već dobro poznatom ljubavlju prema vrednotama rodnoga grada i riješio i jednu i drugu problematiku veoma uspješno. Zapravo, dobiva se dojam da je svu tu problematiku Dul-

³ Stara crkva svetoga Vlaha građena je od 23. svibnja 1349. do godine 1352. po nacrtima talijanskog arhitekta Ivana iz Siene (usporedi CVJETKOVIĆ BOŽO, *Sveti Vlaho i Dubrovnik, u Listu Dubrovačke biskupije*, XVI, 21 Dubrovnik 1916.). Crkva je posjedovala iznimno velika umjetnička djela (usporedi FISKOVIĆ CVITO, *Umjetnine u nekadašnjoj dubrovačkoj crkvi svetoga Vlaha*, u *Zbornik likovne umjetnosti*, 5, 325–335, Novi Sad 1969), a među njima se je isticao kameni ciborij sa srebrnom palom kojom je dominirao lik svetog Vlaha. Činjenicu da je sve u crkvi u požaru izgorjelo osim srebrnog kipa Dubrovčani su shvatili kao čudo i u novoj crkvi u svetištu na strani *Evangelija godine 1715. postavili slijedeći natpis*. »D.O. M. SIMULACRUM HOC ARGENTEUM DIVI BLASII MARTYRIIS — DEFLAGRATO EIUS VETERE TEMPLE — SIGNIS — ATQUE ORNAMENTIS; EX AURO ARGENTO AERE — — OBTRITIS COLLIQUEFACTIS — SENATUS RAGUSINUS — INCLITO PATRONO — HANC AEDEM — PRIORIBUS AMPLIATIS VESTIGIIS CUM AUGUSTIOREM EXCITASSET — RURSUS IN ARA MAXIMA — TAMQUAM SUA IN SEDE — PUBLICE SECURITATIS ARCE — STATUENDUM CENSUIT COLENDUMQUE. A.S. MDCCXV.

⁴ Samo je crkva glasovitog dubrovačkog zavoda »Collegium Ragusinum« djelomično dekorirana monumentalnim freskama rimskog slikara G. Garcija. Taj kompleks baroknih fresaka, koji na zidovima apsida prikazuju zgode iz Zivota sv. Ignacija i na svodu njegovu apotheozu, ujedno je i najveći ostvaren fresko-prostor u nas. Da je ta crkva, kojom srećom, bila cijela oslikana s današnjom bi fasadom i prednim stubama koje vode do nje bila bi najveće barokno umjetničko dostignuće u Hrvatskoj. Freske se ove godine, prigodom 250. godine posvete crkve (6. IV. 1725.), imaju restaurirati.

Ostale crkve: katedrala, Sveti Vlaho, Gospa od Karmela, Sveti Josip itd. nisu ukrašavane freskama, premda bi njihova veličanstvena arhitektura to nužno zahtijevala, a ni brojni prozori nisu ukrašeni vitroima.

⁵ Rektor crkve kanonik Marko Herendija i pisac ovih redaka potakli su akciju sakupljanja novčanih sredstava među Dubrovčanima u domovini i inozemstvu. Dubrovčani su se iznimno dobro odazvali, pa je tim sredstvima crkva obojena i postavljeni su vitroi. Na izbor umjetnika nije se trebalo misliti. Jedini pozvani bio je Dulčić, koji je spremno prihvatio tu zadaću i s mnogo je ljubavi dovršio. Dulčić je sam uglavnom stvorio i idejni sadržaj vitroa, tako da se s pravom može reći da su na vitroima ostvarene njegove vlastite ideje.

⁶ Vitroe na pročelju izradilo je *Staklarsko brusačko poduzeće, Zagreb, Umjetnički odjel, Vlaška 83*, a ostalo *Vetrate d' arte Giuliani, Roma, Via Garibaldi 55 a*.

čić riješio bez posebna napora. Ako se naime usporedi Dulčićev stilski izraz s izrazom barokne umjetnosti, moguće je uočiti brojne zajedničke crte. Barok je ritmički živ, raspjevan, gotovo nemiran, u bojama rafiniran, prozračan, a kao cjelina reprezentativan i monumentalan. Prvenstvene su odlike Dulčićeva izraza živi, raspjevani ritam i bogata zvučna slika mediteranskih boja. Dulčić u izgradnji reprezentativnosti i monumentalnosti svojih djela, koja tu odliku neosporno imaju, sretno stapa zvučnu sliku razigranosti linija s prebogatom ritmičkom izmjenom spektra boja. I ritam boje i ritam linije u Dulčića je ukusno i minijaturno izrađen, što stvara ono nešto Dulčićevo, Dulčićev osobni stil. Taj stil teži jedinstvenosti kao i barok, samo s tom razlikom što nam barok želi maštovitost prikazati stvarnošću, a Dulčić stvarnost maštovitošću, ili, kako ga ocjenjuju kritičari umjetnosti, nefiguralnošću. Te crte Dulčićeve umjetnosti zajedničke s barokom omogućile su da se vitroi u crkvi svetoga Vlaha skladno uklope u baroknu arhitekturu.

Što se tiče tematike, Dulčić ju je opet bez posebna traganja s lakoćom pronašao. Poznata je Dulčićeva naglašeno razvijena religioznost te poznavanje i ljubav prema vrednotama prošlosti svoga grada. Kao vjernik, Dulčić počinje od pročelja, od ulaza u crkvu. Vjernik ulazi u Crkvu po evanđelju. Stoga u središte, prozorsku lunetu pročelja, stavlja simbole evanđelista, a na prozore pokrajnih lađa na pročelju temelje naše vjere — apostole Petra i Pavla te svetu braću Ćirila i Metoda. Kada je čvrsto postavio izgradnju svoje vjere na apostolske temelje, prelazi na vjeru Dubrovnikana, koja se neobično snažno ispovijeda o godišnjim svečanostima zaštitnika grada svetoga Vlaha. Na prvi prozor postavlja sliku prošlosti — svečani čas otvaranja »feste« svetoga Vlaha za vrijeme Dubrovačke Republike — a na drugi prozor scenu koja se obnavlja iz godine u godinu — veličanstvena procesija svetoga Vlaha. U prozorima svetišta Dulčić je objedinio duhovne, kulturne i prirodne vrednote Dubrovnikana, postavivši na lijevi prozor sliku glasovitoga dubrovačkog moćnika a na desni tlocrt grada obasjan ljepotama dubrovačkog podneblja i urešen dubrovačkim zastavama. Da je to zaista bila izvorna Dulčićeva misao, neka pokaže i njegov vlastiti opis vitroa:

»Na pročelju crkve postavljena 3 vitrauxa. Na gornjem poluluku prikazana su sv. četiri evanđelista u četiri polja. Oni su predstavljeni u vidu simbola (orao, vo, čovjek i lav). Ostala četiri polja variraju te simbole dekorativnim sredstvima, dakako slijedeći likovni postupak slavlja bojenih odnosa, uključujući se u samu baroknu arhitekturu crkve, koja je građena u baroknom slogu. Ovi i svi ostali vitrauxi posjeduju barokne, odnosno vijugave elemente, koji su svojstveni baroknom slogu. Na donjim vitrauxima (njih ima dva) na lijevom su prikazani sv. Petar i Pavao, organizatori Crkve. Motiv ključa simbolizira sv. Petra, prvog poglavara Crkve, a motiv mača simbolizira sv. Pavla, mudrog organizatora Crkve, tako da ovaj vitrail djeluje kao stroj koji se zove Crkva, čiji je utemeljitelj sam Bog Isus Krist, a ova dva velika čovjeka su joj dala realni organizirani oblik. Na desnom vitrailu prikazani su sv. Ćiril i sv. Metod, koji su po predaji pokrtili Južne Slavene. Motiv pokrštenja simboliziran krstionicom okružuje svojom multiplikacijom likove Svete Braće. Na desnom dijelu lađe prikazan je na poluluku svečani momenat otvaranja »Feste« sv. Vlaha, koji se u doba Republike odigravao pred Kneževim dvorom

puštanjem golubica. Ovdje su prikazani knez i malo vijeće u svojim svećanim odorama. Ova brokatna crveno-ljubičasta simfonija i veličanstvena mirnoća članova malog vijeća uveličava svečanost trenutka otvaranja »Feste« svetog Parca našega Grada. Na lijevom vitrailu je lik biskupa koji nosi sjajnu dragocjenost Dubrovačkog relikvijara, glavu sv. Vlaha. Prati ga svećenstvo noseći relikvije svetaca zatvorene u minuciozno izrađenim plemenitim metalima. Tu su još barjaci i dubrovački puk u narodnim nošnjama. Sve ovo mnoštvo sudjeluje u ovom sjajnom spektaklu, koji već stoljećima 'dohodi jednom nami na godište', ne samo kao spektakl, nego kao izraz zahvalnosti svetom Vlahu koji ovaj Grad već tisuću godina.

U samom sanktuaru su još dva stakla. Na desnom relikvijaru, u žutim tonovima staroga zlata a na ljubičastoj osnovi. Ove se relikvije izmjenjuju u živom ritmu svojih različitih oblika stvarajući poseban ugođaj finih ljubičasto-žutih odnosa. Na lijevom je fiksirana himna svetom Vlahu, Gradu-dijamantu i njegovoj slobodi, toliko opjevanoj od najvećih dubrovačkih pjesnika, kao i dubrovačkom podneblju personifikacijom u plamtećem krugu sunca, koje je u ovom našem gradu nekako svjetlije i čišće i veličanstvenije.⁷

Navedeni Dulčićev opis postavljenih vitroa nastoji približiti u prvom redu s hagiografske strane sadržaj njegovih umjetničkih stakala.⁸ Ako kroz taj sadržaj pokušamo vrednovati Dulčićevu vjeru, onda nam on pokazuje Dulčića kao zanosnog vjernika koji Crkvu smatra najvećom vrednotom. Posebno je naglašena njegova ljubav prema svetom Vlahu i Dubrovniku. Takav Dulčić poznat je i po mnogim drugim veličanstvenim likovnim ostvarenjima. Ta duboka Dulčićeva vjera učinila ga je najplodnijim slikarom duhovne tematike u suvremenom hrvatskom slikarstvu, te bi s te strane zaslužio posebnu studiju. Na nama je da opišemo i ocijenimo umjetničku visinu dubrovačkih vitroa i tako ih učinimo pristupačnim široj našoj javnosti.

Polukružna bifora na pročelju ili prozorska luneta središnji je prozor crkve sv. Vlaha i ima ulogu romanične ili renesansne rozete. Na nju je Dulčić postavio simbole četiriju evanđelista prema već tradicionalnom načinu prikazivanja u liku orla (Ivan), vola (Matej), čovjeka (Luka) i lava (Marko). Likovi tih životinja originalno su oblikovani i djeluju apstraktno, kao neka nefiguralna bića. Kako je taj prozor polukružnog oblika, razdijeljen u biforu jednim središnjim stupom, Dulčić je bio prisiljen slijediti nametnut prostor, pa je dva lika stavio u lijevu a dva u desnu stranu prozora, i to tako da je osnovne likove postavio u kvadratni okvir po dva puta, tj. osnovnom liku i u njegovoj varijaciji. Osnovni likovi imaju svijetlu podlogu i lako se uočavaju. Međusobno su nanizani u prostoru tako da oblikuju veliko grčko slovo »omega«. U njih ulaze varijacije likova koje su na tamnijoj podlozi. One se doimlju kao obrnuto isto grčko slovo. A sve skupa liči više (jer se Dulčić ovdje služio sitnim komadićima stakla) kao mozaik, ili kao *tema s varijacijama*, ako je dopušteno izraziti se glazbenim rječnikom. Ovaj vitraj je najuspjeliji od

⁷ Arhiv crkve sv. Vlaha god. 1972., nacrt.

⁸ Svečanost postavljanja vitroa obavljena je 2. srpnja 1972. svečanom misom rektora crkve i prigodnim govorom M. Demovića. Svečanosti je prisustvovao sam autor i mnoštvo Dubrovčana.

svih. Djeluje nefigurativno, ali njegov dekorativni utisak je jedinstven. Sklad boja, u kojem predvladava azur mora u širokom i profinjeno izabranom spektru, zadivljuje i privlači. Tople i hladne boje u jedinstvenom zagrljaju ljubavi slave veličinu blage evanđeoske riječi u crkvi dubrovačkog zaštitnika svetoga Vlaha. One se izmjenjuju u živom ritmu ne samo boje nego i lika i sadržaja i veoma se uspješno uklapaju u baroknu arhitekturu crkve, a slučajni posjetilac pitat će se možda »je li to neki egzotični mozaik ili prelijepi vitraj«.

Sa strane tog središnjeg vitraja smještena su *dva vitraja pokrajnih lađa* na pročelju. Sami prozori imaju u crkvi pravilan oblik pačetvorine. Iz plave privlačne pozadine desnog prozora ističu se dinamični likovi slavenskih velikana sv. Cirila i Metoda. Zagrljeni su zajedničkom veličanstvenom idejom *slavenske azbuke*, koju jedan podržava desnom a drugi lijevom rukom kao središnju vrednotu slavenske duhovne kulture, kojom su Slavene privukli Spasiteljovoj blagoj vijesti. Lica su im snažna, biskupski ovratnik i redovnički škapular diskretno im se sljubljuju s grimizom biskupskog odijela, koje snagom svoje boje dominira cijelim prostorom. Ruke obaju apostola kao da se sjedinjuju u jednu na blagoslov Božji koji zazivaju na veliku etničku grupu slavenskih naroda. U slobodnom polju spleten je ukras u liku krstionice, koja odražava veličinu djela svete Braće. Vitraj veoma uspio, i po umjetničkoj vrijednosti dorastao prvome.

U drugom simetričnom prozoru mirni su, ali neobično sigurni likovi prvaka apostolskih Petra i Pavla. Njihova sigurnost proizlazi iz toga što posjeduju nebeski ključ (vlasništvo i gospodstvo) odnosno mač (snaga i obrana). Oni su postavljeni na olovno-ljubičastu podlogu. Taj je vitraj manje dinamičan od prva dva. Simbol ključa i mača pojavljuje se na slobodnom prostoru vitraja ne narušujući ozbiljnost i mirnoću apostolskog prizora.

Središnji vitroi crkve gledaju simetrično jedan prema drugom. Na jednom i drugom prikazano je po pet lica. Na desnom dubrovački knez sa četiri člana malog vijeća, a na lijevom biskup sa četiri svećenika. Na prvom knez »otvara festu«. Njegovi vijećnici svojim mirnim stavom prate taj događaj. Pozadina tih likova je tamna. Diskretno se iz nje izdvaja najljepša dubrovačka građevina — *Knežev dvor*, nad kojim se uzdiže *golubica* mira i slobode. Odijela kneza i vijećnika purpurno su crvena ili ljubičasta. Na suprotnom vitrailu biskup i svećenici s izrazom proživljene duboke pobožnosti drže svetinje Dubrovnika: biskup moćnik glave svetog Vlaha (remek-djelo svjetskih razmjera), a svećenici ruke i noge. Njihov pobožni zanos prati dubrovački puk sa sela i grada u ne manjem zanosu. Tu je Konavoka klekla, Primorac i Župljanin stali na pozdrav. A nebu vijore barjaci sela i grada u raznolikoj simfoniji izabраниh boja prikladnih prikazati svečanost tog trenutka. Posebno te boje žare iz bogoslužnih odijela biskupa i svećenika. Među svećenicima na lijevoj strani (gledajući u čelo) prepoznajemo lik velikana našeg episkopata iz nedavne prošlosti, kojeg je Dulčić htio izvući iz nefiguralnosti olikujući ga stvarno do prepoznavanja. I jedan i drugi vitraj odlično prikazuju obrede iznimno cijenjene u Dubrovniku — *otvaranje »feste«* i ophod tradicionalne procesije koja tog časa okupi Dubrovčane i sela i grada u nebrojenom mnoštvu. Stoga, osim što dekorativno ispunjuju prazninu velikih prozor-

skih otvora, ti vitroi ostaju i trajan spomenik dubrovačkog puka svome zaštitniku. *Vitroi svetišta* manje su uočljivi iz središnje lađe. Najbolje se vide iz neposredne blizine pokrajnih oltara. Oni su također postavljeni simetrično jedan prema drugom. Na desnom je prikazan *relikvijar* dubrovačke katedrale. Ta izuzetno lijepa i prebogata zbirka dubrovačkih zlatarskih radova privlači brojne posjetioce Dubrovnika. Po broju i izradi relikvija spada među prve na svijetu. Remek-djelo relikvijar glave svetog Vlaha iz XI. stoljeća, napravljen u filigranu i emajlu i urešen dragocjenim biserima. Relikvijar ima oblik bizantske krune. Na njem je zasi-gurno ovjekovječen i najstariji sačuvan lik Blažene Gospe na našem području. Relikvijar djeluje kao galerija izloženih svetačkih moći, pa ju je tako nastojao i Dulčić prikazati na crkvi sv. Vlaha. Središte tog vitraja jest relikvijar glave postavljen na blistavu zelenu podlogu. Ostale relikvije porazmještene su u slobodnom prostoru. Pozadina je ljubičasta, a okviri pretinaca zlatni. Dulčićevi moćnici u Svetom Vlahu blistaju, izaruju iz sebe neobično svjetlo i doimlju se kao da oživljuju spokojnost plohe na kojoj su postavljeni. Na suprotnom vitraju, nad tlocrtom Dubrovnika, razbukvalo se sunce u skladu bezbrojnih boja, raspršale se zastave dubrovačke vjere i državnosti, pa ovaj vitraj djeluje ritmički neobično snažno. Mogao bi se usporediti sa srebrom razlivenog morskog vala ili s kipom božice pobjede s pramca stare grčke lađe. Dulčić je u njemu htio personificirati prirodne ljepote dubrovačkog podneblja, i to je neobično uspjelo ostvario. To podneblje dobiva novu dimenziju kad se poveže sa svojom prošlošću, sa slavom dubrovačke povijesti. To su na slici barjaci »Sanctus Blasius« i »Libertas«. Dulčić je ovaj vitraj nazvao *himnom* svetom Vlahu, gradu Dubrovniku i njegovoj slobodi. Trebalo bi dodati da je to Dulčićevo djelo, gledano u cjelini, veličanstvena himna duhovnim i materijalnim vrednotama Dubrovnika, prošlim i sadašnjim.

U Francuskoj, domovini najljepših vitroa, čuvari svetišta u mnogim crkvama pokazuju remek-djela te vrste umjetnosti. I kao što Francuz s ponosom ukazuje na 5.000 m² islikanih stakala na katedrali u Chartresu, tako i Dubrovčanin može s jednakim ponosom ukazati na svoja 54 m², jer su od domaćeg sina, jer predstavljaju domaće vrednote, jer su u svom stilu jednako visoke umjetničke vrijednosti kao mnoga velika djela širom svijeta.

U zoru, u sumrak, kad munja bljesne ili žar sunca toplinom gori, oživljuju Dulčićeva stakla na Svetom Vlahu u Dubrovniku i obasipajući svodove crkve dubrovačkog zaštitnika draguljima rasplamsalih boja govore prolazniku o ljepoti Dulčićeve umjetnosti i o veličini vrednota objedinjenih u Svetom Vlahu, simbolu svake dubrovačke veličine prošlog, sadašnjeg, a vjerujemo i budućeg razdoblja.